

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН, УПРАВЛІННЯ
І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для самостійної роботи студентів

з дисципліни АНАЛІТИКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

для студентів	2 курсу 1 курсу за скороченим терміном навчання
підготовки	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань	05 – Соціальні та поведінкові науки
спеціальності	051 – Економіка
освітньо-професійної програми	Економіка підприємства і бізнес-аналітика
факультету	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Аналітика підприємницької діяльності» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 051 – Економіка.

РОЗРОБНИКИ: Мєшкова-Кравченко Н.В., старший викладач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки.

Рецензент: Тарасюк А.В., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.е.н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від «02» 09 2024 року

В.о. завідувача кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 56/031-04.09.2024 р.

ВСТУП

У сучасних умовах суттєво підвищується роль аналітичної діяльності як основи прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення успішної підприємницької діяльності. Оволодіння принципами, засобами, методами та навичками економічного аналізу необхідне в практичній діяльності кожному менеджеру, плановику, фінансисту, бухгалтеру, маркетологу, аудитору, ревізору. Це зумовлено значенням аналітичної діяльності в управлінні різними суб'єктами підприємницької діяльності. Економічний аналіз дає змогу правильно оцінити роботу суб'єктів підприємництва, виявити причини негараздів і наявні резерви, уможливорює значне поліпшення рівня всієї економічної роботи та вказує напрямки розвитку підприємницької діяльності

Метою викладання навчальної дисципліни «Аналітика підприємницької діяльності» є формування у студентів аналітичної компетентності для дослідження підприємницької діяльності з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Навчальним планом підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 - Економіка передбачено самостійну роботу з дисципліни «Аналітика підприємницької діяльності»

Самостійна робота студентів направлена на розвиток пізнавальної самостійної діяльності студентів по опануванню знаннями дисципліни, а також на розвиток їх ініціативи та відповідальності.

Мета самостійної роботи – формування у студентів здатності самостійно мислити; оволодіти базовими поняттями, опанувати новітніми методичними підходами для здійснення аналітичної діяльності на такому рівні, щоб після закінчення навчання можна було на високому професійному рівні вирішувати проблеми, пов'язані з підвищенням ефективності діяльності підприємницьких структур, приймати зважені рішення, спрямовані на забезпечення їх сталого розвитку.

Обов'язкова самостійна робота студентів з даної дисципліни передбачає самостійне вивчення окремих теоретичних питань тем дисципліни, а також виконання розрахункових індивідуальних робіт за матеріалами окремих тем за варіантами, що є обов'язковими видами самостійної роботи студента.

При виникненні складностей при опрацюванні зазначених теоретичних питань, студент отримує необхідні консультації у викладача-лектора під час проведення індивідуально-консультаційних занять. Контроль за опрацюванням теоретичних питань, що виносяться на самостійний розгляд, здійснюється шляхом тестування на практичних заняттях та включення цих питань до завдань рубіжної контрольної роботи (поряд з теоретичними питаннями, що розглядаються під час лекцій).

Виконання *індивідуальних робіт* контролюється викладачем, що проводить практичні заняття. **Варіанти індивідуальних робіт обираються за списком в академічному журналі групи.** Необхідні консультації з виконання індивідуальних робіт студент отримує під час проведення індивідуально-консультаційних занять. Індивідуальні роботи студент виконує і здає викладачу на перевірку у встановлений термін. Оцінювання даного виду робіт відбувається під час індивідуально-консультаційного заняття у формі співбесіди.

Види обов'язкової самостійної роботи, форми контролю та оцінка в балах наведені в таблиці 1.

Обов'язкові види самостійної роботи для 2 курсу

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
1	Аналітична діяльність в системі підприємницької діяльності. Сутність та роль аналітичної діяльності в забезпеченні ефективної підприємницької діяльності. Економічна аналітика та основні категорії економічного аналізу. Принципи аналітичної роботи. Види й напрямки економічного аналізу.	8	тестування на практ. заняттях	
2	Організаційно-інформаційне забезпечення аналітичної діяльності. Система інформації для економічного аналізу.	8	тестування на практ. заняттях	
3	Методи аналітичних досліджень. Характеристика окремих аналітичних прийомів. Факторні дослідження в системі аналітики.	10	тестування на практ. заняттях	
4	Діагностика технічного потенціалу суб'єкта підприємництва. Завдання та інформаційне забезпечення діагностики технічного потенціалу суб'єкта підприємництва. Діагностика забезпеченості основними засобами, їх динаміки та структури.	10	тестування на практ. заняттях	
5	Діагностика трудового потенціалу суб'єкта підприємництва. Аналіз забезпеченості суб'єкта підприємництва персоналом. Аналіз використання фонду робочого часу. Діагностика ефективного використання трудового потенціалу суб'єкта підприємництва. Аналіз оплати праці.	10	тестування на практ. заняттях	
6	Аналіз бізнес-процесів суб'єкта підприємництва. Аналіз процесу постачання матеріальних ресурсів. Аналіз процесу виробництва. Аналіз процесу реалізації продукції. Можливості оптимізації бізнес-процесів <i>Індивідуальна робота 1.</i> Діагностика бізнес-процесів суб'єкта підприємництва	16	тестування на практ. заняттях; оцінювання індивід. роботи	5
7	Аналіз витрат на виробництво та реалізацію продукції. Аналіз загальної суми на виробництво та реалізацію продукції. Аналіз витрат на гривню товарної продукції. Аналіз собівартості окремих виробів. Аналіз прямих витрат. Аналіз непрямих витрат	8	тестування на практ. заняттях	
8	Системи аналітичного вимірювання результативності суб'єкта підприємництва та методи побудови рейтингових оцінок. Інформаційне забезпечення аналізу результативності суб'єкта підприємництва.	12	тестування на практ. заняттях; оцінювання	3

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
	Аналіз формування доходу, прибутку суб'єкта підприємництва. Аналіз рентабельності. Види рейтингових оцінок. <i>Індивідуальна робота</i> 2. Діагностика результативності суб'єкта підприємництва		індивід. роботи	
9	Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності в сфері економічної безпеки. Аналіз фінансової стабільності. Аналітична діагностика можливого банкрутства.	8	тестування на практ. заняттях	
Разом		90		8

Окрім обов'язкових, передбачаються вибіркові види самостійної роботи: - участь у конференціях, підготовка статті, роботи на конкурс; також враховується опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle, активна участь студента у всіх видах робіт при вивченні дисципліни; Загальна кількість балів за вибіркові види самостійної роботи не може перевищувати 10 балів. Ці бали студент може отримати для підвищення підсумкової оцінки.

ІНДИВІДУАЛЬНІ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА 1 ДІАГНОСТИКА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

1. Охарактеризувати динаміку випуску продукції за рік. Розрахувати показники динаміки: абсолютний приріст (базисний, ланцюговий), темп зростання (базисний, ланцюговий), темп приросту (базисний, ланцюговий), абсолютне значення одного відсотка приросту (базисне, ланцюгове), середній абсолютний приріст, середній темп зростання. Відобразити графічно.

Таблиця 1.1

Вихідна інформація	
Квартал	Обсяг випуску продукції, т
Варіант 1	
0 (4 квартал попереднього року)	190
1	250
2	290
3	240
4	210
Варіант 2	
0 (4 квартал попереднього року)	210
1	250
2	320
3	240
4	210

Квартал	Обсяг випуску продукції, т
Варіант 3	
0 (4 квартал попереднього року)	200
1	250
2	220
3	240
4	210
Варіант 4	
0 (4 квартал попереднього року)	190
1	280
2	290
3	240
4	210
Варіант 5	
0 (4 квартал попереднього року)	210
1	250
2	290
3	240
4	310
Варіант 6	
0 (4 квартал попереднього року)	240
1	250
2	300
3	240
4	210
Варіант 7	
0 (4 квартал попереднього року)	250
1	260
2	320
3	240
4	210
Варіант 8	
0 (4 квартал попереднього року)	200
1	210
2	220
3	240
4	250
Варіант 9	
0 (4 квартал попереднього року)	200
1	250
2	220
3	240
4	260
Варіант 10	
0 (4 квартал попереднього року)	200
1	210
2	220
3	240
4	260

2. Проаналізувати виконання плану за асортиментом і структурою випущеної продукції. Відобразити фактичну структуру випущеної продукції графічно. Визначити вплив факторів асортиментно-структурних зрушень у виробництві та можливих інших факторів на обсяг товарної продукції

Таблиця 1.2

Вихідна інформація				
Виріб	Планові показники		Звітні показники	
	Обсяг випуску продукції, т	Ціна за 1 тонну, тис. грн.	Обсяг випуску продукції, т	Ціна за 1 тонну, тис. грн.
Варіант 1				
А	220	170	230	160
Б	440	150	450	140
В	350	160	310	180
Варіант 2				
А	220	170	250	170
Б	440	150	460	140
В	350	190	310	180
Варіант 3				
А	220	160	190	170
Б	440	150	420	190
В	350	190	310	180

Виріб	Планові показники		Звітні показники	
	Обсяг випуску продукції, т	Ціна за 1 тонну, тис. грн.	Обсяг випуску продукції, т	Ціна за 1 тонну, тис. грн.
Варіант 4				
А	220	170	230	160
Б	440	150	450	140
В	350	160	340	180
Варіант 5				
А	270	170	330	170
Б	440	150	450	140
В	350	160	310	180
Варіант 6				
А	220	170	250	170
Б	440	150	440	140
В	350	190	310	180
Варіант 7				
А	220	170	260	170
Б	440	150	460	140
В	350	190	310	180
Варіант 8				
А	220	170	190	170
Б	440	150	420	190
В	350	190	310	180
Варіант 9				
А	220	160	240	170
Б	440	150	420	190
В	350	190	310	180
Варіант 10				
А	220	160	240	170
Б	440	150	420	190
В	350	190	270	180

3. Визначити зміну реалізованої продукції та вплив на неї елементів товарного балансу.

Таблиця 1.3

Вихідна інформація		
Показники	Базовий період	Звітний період
Варіант 1		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	15140	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	22340	18200
Варіант 2		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	14990	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	22270	18200

Показники	Базовий період	Звітний період
Варіант 3		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	15720	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	21000	16050
Варіант 4		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	15140	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	22340	18200
Варіант 5		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	25140	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	30040	45200
Варіант 6		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	11320	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	21100	18200
Варіант 7		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	14370	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	21650	18200
Варіант 8		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	25100	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	21000	16050
Варіант 9		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	15720	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	21000	31400
Варіант 10		
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	16840	
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	22120	31400

4. Визначити вплив на зміну реалізованої продукції обсягу реалізації та ціни реалізації.

Таблиця 1.4

Вихідна інформація

Виріб	Базовий період		Звітний період	
	Обсяг реалізації продукції, т	Ціна за 1 тонну, тис. грн.	Обсяг реалізації продукції, т	Ціна за 1 тонну, тис. грн.
Варіант 1				
А	230	150	243	160
Б	380	135	457	140
В	290	170	316	180
Варіант 2				
А	230	160	265	170
Б	380	135	440	140
В	336	170	334	180
Варіант 3				
А	230	160	265	170
Б	380	185	380	190
В	236	170	285	180
Варіант 4				
А	250	150	243	160
Б	380	135	457	140
В	290	170	346	180
Варіант 5				
А	230	150	243	160
Б	380	135	457	140
В	340	170	316	180
Варіант 6				
А	230	160	265	170
Б	380	135	440	140
В	336	170	334	180
Варіант 7				
А	230	160	265	170
Б	380	135	440	140
В	336	170	340	180
Варіант 8				
А	280	180	265	170
Б	380	185	380	190
В	310	190	285	180
Варіант 9				
А	230	160	250	170
Б	380	185	380	190
В	236	170	285	180
Варіант 10				
А	230	160	250	170
Б	380	185	348	190
В	236	170	285	180

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Ряд динаміки - часова послідовність значень економічних показників. Це хронологічні (моментні) або часові (інтервальні) ряди значень показника, які дають змогу аналізувати особливості розвитку економічного явища.

Для повнішої характеристики змін і тенденцій у динаміці використовуються такі показники:

- *абсолютний приріст* - різниця між наступним та попереднім рівнями ряду динаміки ($x' - x^0$); показує на скільки одиниць в абсолютному вираженні рівень одного періоду більший або менший від певного попереднього рівня;

- *темп зростання* - відношення наступного рівня до попереднього або до будь-якого іншого рівня, що його взято за базу порівняння ($x' : x^0$); показує у скільки разів показник, що аналізується, більший або менший за базисний або скільки відсотків становить показник, що аналізується, щодо базисного, прийнятого за 100%;

- *темп приросту* - відношення абсолютного приросту до базисного рівня $[(x' - x^0) : x^0]$. Темп приросту може бути розрахований як різниця між темпом зростання та одиницею (або 100 %); показує на скільки відсотків даний рівень більший або менший базисного рівня;

- *абсолютне значення одного відсотка приросту* - відношення абсолютного приросту до темпу приросту, який виражений у відсотках; показує абсолютну величину, що відповідає кожному відсотку приросту.

Усі ці показники можна обчислювати базисним і ланцюговими способами. За базисного способу всі зміни обчислюються стосовно початкового показника, узятим за базисний. За ланцюгового способу зміна кожного наступного показника обчислюється стосовно попереднього. Темпи зростання та приросту можна обчислювати в коефіцієнтах (базисний показник береться за одиницю) або у відсотках (базисний показник береться за 100).

Узагальнюючими характеристиками інтенсивності динаміки є:

- *середній темп зростання* – розраховують за формулою середньої геометричної;
- *середній абсолютний приріст* – розраховують як середню арифметичну просту з ланцюгових абсолютних приростів.

Таблиця 1.5

Показники динаміки випуску продукції

Період	Обсяг випуску продукції, т	Абсолютний приріст, т		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1 % приросту, т	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисне	ланцюгове

Розрахунок показників виконання плану за асортиментом здійснюють трьома способами.

Перший має назву «спосіб найменшого числа». Його суть полягає у виборі меншої із двох сум. Інакше кажучи, зараховується у виконання плану береться фактична сума, проте за умови, що вона не перевищує планового завдання, в іншому випадку береться планове значення.

За *другого* способу як загальний показник беруть найменший відсоток виконання плану щодо окремого виду продукції.

Третій спосіб базується на співвідношенні кількості виробів, щодо яких план виконано повністю, і загальної кількості планових позицій.

Виконання плану за структурою випущеної продукції визначають за даними таблиці 1.6. У залік виконання плану виробництва кожного виробу (гр. 11) береться менша величина показника порівняння граф 9 і 6. Отриманий результат (гр. 11) ділять на величину фактичного випуску товарної продукції.

Таблиця 1.6

Аналіз виконання плану за асортиментом і структурою

Вид продукції	Ціна одиниці, грн.	План			Звіт			Фактичний випуск при плановій структурі, тис. грн. (підсумок гр. 6 х гр. 5)	Зараховано на виконання плану	
		Кількість, шт.	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Кількість шт.	Сума, тис. грн.	Питома вага, %		За асортиментом	за структурою
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Разом										

Інформація для розрахунку впливу фактора асортиментно-структурних зрушень у виробництві та ціни на обсяг товарної продукції вміщено в табл.1.7, 1.8.

Таблиця 1.7

Дані про виконання плану виробництва продукції

Вид продукції	За планом				Фактично					Фактичний обсяг за плановою структурою і плановими цінами (гр. 6 · гр. 4), тис. грн.	Фактичний обсяг і структура, але за плановими цінами (гр. 7 · гр. 4), тис. грн.
	кількість, т	питома вага, %	ціна, за 1 т грн.	сума, тис. грн.	кількість, т		питома вага, %	ціна, за 1 т грн.	сума, тис. грн. (гр. 7 · гр. 9)		
					за плановою структурою *	за фактичною структурою					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Разом											1287,4

* Підсумок графі 7 помножити на відповідні суми рядків у графі 3.

Таблиця 1.8

Інформація для аналізу товарної продукції

Вид продукції	Планові обсяг, структура й ціни	Фактичний обсяг, планові структура й ціни	Фактичні обсяг і структура, але планові ціни	Фактичні обсяг, структура й ціни
Усього				

Вплив факторів на зміну обсягу товарної продукції визначити способом ланцюгових підстановок та способом абсолютних різниць.

Для визначення впливу на реалізовану продукцію елементів товарного балансу слід застосувати балансовий спосіб.

Виходячи з формули товарного балансу обсяг реалізованої продукції визначатиметься за формулою:

$$PP = ГПн + ТП - ГПк$$

де PP — обсяг реалізованої продукції, тис. грн.,

$ГПн$ — залишок готової продукції на початок періоду, тис. грн.,

$ТП$ — надходження готової продукції з виробництва, товарна продукція, тис. грн.,

$ГПк$ — залишок продукції на кінець періоду, тис. грн.

Таблиця 1.9

Факторний аналіз реалізованої продукції

Показники	Базовий період	Звітний період	Абсолютне відхилення	Вплив фактора
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.				
Надходження готової продукції на склад (товарна продукція), тис. грн.				
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.				
Реалізовано продукції, тис. грн.				

Вплив на зміну реалізованої продукції обсягу реалізації та ціни реалізації визначити та відобразити у виді таблиці 1.10.

Таблиця 1.10

Факторний аналіз виручки від реалізації продукції

Вид продукції	Реалізовано виробів, тис. шт.		Ціна за один виріб, тис. грн		Виручка від реалізації продукції		Відхилення			Резерв збільшення реалізації продукції
	Минулий рік	Звітний рік	Минулий рік	Звітний рік	Минулий рік	Звітний рік	Усього	У тому числі за рахунок		
								обсягу	цін	

Оформити пояснювальну записку за результатами розрахунків.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА 2

ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Визначити рейтинг окремих видів бізнесу за допомогою стохастичних методів комплексної оцінки. Коефіцієнт значущості обраних показників визначити експертним шляхом.

Таблиця 2.1

Бізнес	Темпи зростання основних показників			
	прибутку	витрат виробництва	продуктивності праці	віддачі основних засобів
Варіант 1				
А	103	100	99	102
Б	112	95	103	103
В	104	105	100	94
Г	100	110	98	105
Д	95	111	100	99
Варіант 2				
А	104	100	99	102
Б	112	95	108	101
В	104	105	105	103
Г	99	115	98	105
Д	95	110	100	99
Варіант 3				
А	103	100	99	106
Б	112	95	103	103
В	94	105	96	102
Г	100	110	98	105
Д	105	110	100	99
Варіант 4				
А	105	100	99	107
Б	102	102	103	103
В	104	105	100	94
Г	100	110	98	105
Д	107	99	106	99
Варіант 5				
А	103	100	99	102
Б	102	95	105	103
В	104	105	100	94
Г	98	112	98	101
Д	95	110	100	99
Варіант 6				
А	106	100	109	102
Б	102	105	103	103
В	104	102	101	104
Г	100	110	98	105
Д	95	110	100	99

Бізнес	Темпи зростання			
	прибутку	витрат виробництва	продуктивності праці	віддачі основних засобів
Варіант 7				
А	107	99	105	102
Б	112	95	103	103
В	104	105	100	101
Г	100	110	98	105
Д	95	112	100	99
Варіант 8				
А	103	101	107	102
Б	112	95	103	103
В	104	105	100	94
Г	100	110	98	105
Д	105	99	100	104
Варіант 9				
А	103	102	99	102
Б	102	95	103	103
В	104	105	100	94
Г	98	115	97	105
Д	105	110	100	99
Варіант 10				
А	103	100	99	102
Б	112	95	103	103
В	104	105	100	94
Г	101	110	98	105
Д	95	108	100	104

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

В економічному аналізі використовується дві групи методів комплексної оцінки – детерміновані та стохастичні. До першої групи належать такі основні методи: метод сум, геометричної середньої, метод суми місць, метод відстаней.

Метод сум полягає у розрахунку загального інтегрального показника як суми його фактичних значень, виражених в абсолютних або відносних величинах.

Для підсумовування абсолютних показників застосовують формулу

$$P_j = \sum_{i=1}^m X_{ij}$$

Із відносних показників інтегральний показник визначається так:

$$P_j = \sum_{i=1}^m \frac{X_{ij}^1}{X_{ij}^0}$$

де X_{ij}^0 , X_{ij}^1 – базове і фактичне значення і-го показника на j-му об'єкті, $i = 1, 2, \dots, n$.

Метод сум використовується тоді, коли має місце односпрямованість досліджуваних показників (стимулятори або дестимулятори).

Недосконалістю інтегрального показника, розрахованого методом сум, є нівелювання низьких значень величин за рахунок перекриття їх іншими, вищими, показниками. Тобто, може бути висока інтегральна оцінка при надто низьких рівнях часткових показників. Крім того, не враховується значимість показників. Для усунення останнього недоліку можна додатково ввести вагові коефіцієнти d_i , які здебільшого визначаються експертним шляхом і дозволяють диференціювати відібрані показники за рівнем їх важливості.

Після цього комплексний показник можна розрахувати за формулою

$$P_j = \sum_{i=1}^m d_i \frac{X_{ij}^1}{X_{ij}^0}$$

Метод суми місць полягає у попередньому розподілі кожного показника досліджуваних об'єктів за місцями серед інших однойменних показників з наступним їх додаванням для визначенням кращих об'єктів.

Для цього застосовують ранжування визначеної суми місць. Критерій оцінки найкращого об'єкта – мінімальна сума місць, бо чим менша сума місць, тим кращі результати роботи.

Може виникнути ситуація, коли за розрахованою сумою місць кілька досліджуваних об'єктів порівняльного аналізу претендують на одне і те саме місце. Першість буде мати той із них, хто при підрахунку суми місць набере більше додатних і менше від'ємних значень.

Метод коефіцієнтів передбачає визначення загального інтегрального показника у вигляді добутку відповідних часткових коефіцієнтів, які показують відносну зміну досліджуваних показників:

$$P_{ij} = \frac{X_{ij}^1}{X_{ij}^0}$$

Для визначення добутку показників використовують таку формулу:

$$P_i = \prod_{j=1}^m P_{ij}$$

Метод геометричної середньої передбачає визначення комплексної оцінки за допомогою розрахунку середньої геометричної із коефіцієнтів відносної зміни досліджуваних показників. Цей метод використовується тоді, коли найбільший показник не перевищує одиниці, а всі інші наближені до неї,

Метод відстаней – метод комплексної оцінки, який полягає в оцінці результатів діяльності порівняно з еталоном, до якого прагне підприємство. Він ґрунтується на визначенні ступеня близькості об'єктів, які вивчаються, до об'єкта, що виступає в ролі еталона.

При цьому еталонний об'єкт $X_{j,n+1}$ визначається з однотипних підприємств однієї або різних галузей. Він має умовний характер і відображає максимальні чи середні значення усіх показників, тобто:

$$X_{j,n+1} = \max_i (x_{ij}), \quad \text{або} \quad X_{j,n+1} = \frac{\sum_{i=1}^n x_{ij}}{m}$$

де $i = 1, 2, \dots, n$; $j = 1, 2, \dots, m$.

У випадках, коли відхилення у виконанні плану не бажане, за еталон приймається підприємство зі 100%-м виконанням плану.

У практиці порівняльного аналізу найчастіше застосовуються такі функції відстані, як евклідова відстань, зведена евклідова відстань, l_1 – норма, l_p – норма.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

а) основна (базова)

1. Економічна аналітика в бізнесі : навч. посіб. / за ред. О.С. Гринькевич, С. О. Матковського, А. В. Сидоркової, Н.С. Струк. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 480 с
2. Шандова Н.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Латкіна С.А. Основи аналітики : навч. посіб. Херсон : Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2023. 120 с.
3. Управлінський аналіз бізнесу (за видами економічної діяльності) : навч. посіб. / І. М. Парасій-Вергуненко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 586 с.
4. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
5. Приймак С.В. Аналіз господарської діяльності. Практикум : навч. посіб. Львів : СПД ФОП Марусевич М.М., 2022. 277 с.

б) додаткова

6. Адлер О.О. Лесько О.Й. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2019. 115 с.
7. Базецька Г.І. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. – метод. посіб. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 274 с.
8. Биба В.В., Міняйленко І.В., Теницька Н.Б. Аналіз підприємницької діяльності: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 182 с.
9. Даценко Г.В., Коцеруба Н.В., Крупельницька І.Г. Аналіз господарської діяльності. навч. посіб. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2021. 416 с.
10. Демиденко С.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Черкаси : ЧДТУ, 2020. 300с.
11. Економічний аналіз: навч. посіб. /Н.Ю. Рекова та ін. Краматорськ: ДДМА, 2021. 200с.
12. Економічний аналіз: курс лекцій / уклад. О. М. Вишнеvsька, Л. А. Козаченко, А. Г. Костирко. Миколаїв: МНАУ, 2022. 85 с.
13. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О. , Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
14. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Львів: видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
15. Кулик А.В. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал»», 2018. 452 с.
16. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навч. посіб. Рівне:НУВГП, 2017. 156 с.

17. Мешкова-Кравченко Н.В., Тарасюк А.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 1 (50). С. 92-96
18. Мулик Т.О. Організаційно-методичні аспекти діяльності аналітичної служби підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. №8.
19. Основи економічного аналізу: навч.-метод. посіб. / за ред. В.М.Микитюка. Житомир: Рута, 2018. 440 с.
20. Паршин Ю. І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу: навч. посіб. Дніпро: «ФОР Дробязко С.І.», 2020. 180 с.
21. Посилкіна О. В., Козирева О. В., Деренська Я. М. Аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Харків: Видавництво НФаУ, 2019. 398 с.
22. Ярова В. В., Велієва В. О. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Харків: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2021. 115 с.
23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04. 2000 р. № 92. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99 № 290. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.